

об'єкт довірчої власності у свою власність (без обмежень на користування та розпорядження) у рахунок виконання зобов'язань боржника [1].

Введення нових правових конструкцій в цивільне право України є свідченням постійного і неупинного розвитку як суспільних відносин, так і правової науки в Україні. Довірча власність як спосіб забезпечення зобов'язання хоч і є давньою правовою конструкцією, однак в такому вигляді є безперечно новелою для нашого права. Видається необхідним напрацювання хоча б базової практики, співставлення довірчої власності з іпотекою в реальній практиці для розуміння життєздатності нової правової конструкції, її переваг та недоліків.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n6350>

2. Боголепов Н.П. Учебник истории римского права (под редакцией и с предисловием Томсинова В.А.). 2004. URL: <https://lawbook.online/rimskoe-pravo/108-zarodyish-zaloga-fiducia-cum-76245.html>.

3. Некіт К.Г. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. Часопис цивілістики. 2016. С. 78–81.

УДК 347.61 (043.2)

Ямненко Т.М., д.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Останніми роками в Україні можна споглядати значимі перетворення у шлюбно-репродуктивній поведінці людей. Дані перетворення розглядаються як складова демографічних змін, їх також пов'язують з трансформацією гендерних ролей і знеціненням сімейних відносин (все більшої популярності набирають так звані цивільні шлюби), масовим виходом представниць прекрасної статі на ринок праці [1]. Зменшення загальної тенденції народження дітей (в тому числі одночасне зростання частки народжуваності поза шлюбом) в Україні та країнах Європейського Союзу, помітні зміни шлюбно-репродуктивної поведінки громадян, старіння материнства стають доволі проблемними. Фактори негативних дітородних тенденцій віддзеркалюють загальносвітові, а саме трансформації інститутів сім'ї і материнства (батьківства), також зміни репродуктивної і сімейної поведінки жінок і чоловіків. В Україні основним типом організації подружніх стосунків являється зареєстрований шлюб. Так, протягом останніх років спостерігається

постійне зменшення чисельності зареєстрованих шлюбів: у 2007 р. їх було зареєстровано 416,4 тис. (на 1 000 осіб – 9), а у 2010 р. – лише 305,9 тис. (на 1 000 осіб – 6,7), хоча у 2014 р. їх кількість зросла до 395 тис. (на 1 000 осіб – 6,9) (рис. 1.5) [2].

В Україні до 2012 р. шлюбний вік було встановлено: для чоловіків – 18 років, для жінок – 17 років, а мінімальний шлюбний вік – 14 років [3, с. 28]. Однак, з причин прагнення ліквідувати дискримінацію у шлюбному віці для жінок і чоловіків, а також адаптації українського сімейного законодавства до міжнародних актів, зокрема Конвенції ООН «Про права дитини», у 2012 р. було встановлено однаковий шлюбний вік для чоловіків і жінок – 18 років, у тому числі мінімальний шлюбний вік, який починається з 16 років [4]. Такі зміни можливо пояснити тим, що керуючись критеріями фізичної, моральної та соціальної зрілості представники обох статей повинні мати рівні права на вступ до шлюбу [5]. А для «запобігання подальшому послабленню статевої моралі серед підростаючого покоління ... понизити виключний мінімальний шлюбний вік в Україні, але не більше, ніж на два роки (до 16 років) і лише у виняткових випадках» [6].

Серйозною проблемою є гендерне насильство у сім'ї, яке дорого обходиться українському суспільству. Дані дослідження, яке проводилось в 2017 р. Фондом народонаселення Організації Об'єднаних Націй, показали, що українське суспільство внаслідок насильства по відношенню до жінок несе економічні витрати, які сягають до \$208 млн. на рік, при чому більша частина витрат, що зумовлені насильством щодо жінок, лягає на плечі самих постраждалих, і може сягати до \$190 млн. на рік (більше 90% сукупних економічних витрат суспільства) [7].

Беручи до уваги реальне впровадження гендерної рівності в сімейні відносини окремої уваги заслуговує термін «відповідальне батьківство» (або «свідоме батьківство»). Відповідно до чинного законодавства України, відпустку по догляду за дитиною тривалістю в три роки може отримати не лише жінка, але й чоловік. При тому на чоловіка поширюються ті ж самі пільги та права, які отримує в цьому випадку жінка, включаючи безперервність стажу та збереження робочого місця. Однак в Україні практика перебування чоловіків у декретній відпустці не має поширення. Статистика вказує, що 20% чоловіків у Західній Європі беруть декретну відпустку. У ЄС навіть існують наміри щодо запровадження обов'язкової декретної відпустки для чоловіків, щоб уникнути жіночої дискримінації [3, с. 36].

В Україні офіційна статистика щодо кількості чоловіків у декретній відпустці не оприлюднюється. Українські ЗМІ повідомляють, що, станом на 2012 р., в Україні було близько 25 тис. чоловіків, які пішли в декретну відпустку. Однак не відомо наскільки ця статистика відповідає реаліям. Українські фахівці з гендерних питань вважають, що відпустка по догляду

за дитиною, яку бере саме батько, а не мати, в Україні – велика рідкість. Існує чимало причин непопулярності серед чоловіків відпустки по догляду за дитиною. По-перше, це маргіналізація ролі батька, яку заклала ще влада радянських часів. По-друге, в ті часи держава брала на себе відповідальність стосовно виховання дітей, забезпечуючи широко розвинену мережу дошкільних закладів. По-третє, найбільшим обов'язком перед державою вважалося саме материнство. Слід зазначити, що певна маргіналізація чоловіків зберігається і досі, тому що чоловіків в українському суспільстві переважно сприймають як «гаманців» сім'ї.

Підкреслюючи все вище зазначене, можна стверджувати про недосконалість сучасної сімейної політики України. Вона вже не характеризується як радянська (деякі елементи все ж таки простежуються), однак ще не стала повністю європейською. Вітчизняній сімейній політиці властиве поєднання пронаталістської (за набором пріоритетних завдань та інструментів) та консервативної (за своєю ідеологією) моделей [3, с. 43]. А питання балансу між трудовими і сімейними обов'язками знаходиться поза увагою офіційного дискурсу.

Література

1. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 трав. 2012 р. № 325. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/325-2012-%D1%80>.

2. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України / за ред. А. Чорнова (Центр Разумкова). Київ: Заповіт, 2016. 244 с.

4. Сімейний кодекс України: Кодекс від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Сімейного кодексу України» (щодо підвищення рівня мінімального шлюбного віку) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40417.

6. Економічні наслідки насильства щодо жінок в Україні 2017 / за ред. Українського центру соціальних реформ на замовлення Фонду народонаселення ООН.

7. Марценюк Т. Відповідальне батьківство та гендерна рівність. Актуалізація проблем чоловіків в контексті їх рівних прав та можливостей: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 2008. 795 с.